

der strides til Reformer. Dernæst skal man ogsaa huske paa, at naar en Gang det Demokrati fejrer, som vil fejre paa denne Maade, da bliver det ikke det stikkelige Bonde-demokrati fra 1875, det saa meget forhadte forenede Venstre, det bliver rimeligvis et noget fordringsfuldt Demokrati. Min Anskuelse er, at det vilde være overmaade urigtigt, om vi, som her staa paa Forfatningens Standpunkt, nu lod os forvirre af de øieblikkelige Vanskeligheder til enten at tabe Modet eller til at rejse 5te Junigrundlovens Fane. Hvorfor skulle vi, som have det overordentlig gode Grundlag at staa paa, den bestaaende Ret, forlade dette for at gaa ud i Kampen om disse Ønsker og Projekter — thi Andet er jo alle mulige Grundlovsforandringsforslag dog ikke. For Regjeringen er det en Nødvendighed; den kan ikke gaa anden Vej, den staar ikke paa den positive Ret, den har ikke mere lovlig Grund under sig. Skal Regjeringen nogeninde faae lovlig Grund under Jødernes, maa der en ny Forfatning til, og der er ingen anden Vej for Regjeringen til at skaffe en ny Forfatning end ved at komme med sit Grundlovsforslag. Vi derimod have Lovens Grund under os, vi staa paa det konservative, faste, stærke Grundlag, vi behøve ingen ny Forfatning. Vort Standpunkt er at hævde den bestaaende Ret mod Overtagelse, det er hundrede Gange stærkere end alle disse Standpunkter, som kunne klinge overmaade højt og smukt, men som ikke have den bestaaende Ret under sig. Derfor siger jeg: lad os staa paa den Ret, vi have, og forlange den respekteret, og lad os aldrig opgive Kampen; thi med hver Dag der gaar, bliver vor Sejr sikkrere. Ja naturligtvis, det at udstede en provisorisk Tjantslov og at staa Grundloven og Lovgivningsmagten i Ansigtet, saaledes som her er flet, det imponerer en Del i første Øieblik, Æns egne Venner faae Mod, de sige: saa, nu kommer der Noget! og Æns Modstandere blive maasse betattede. Men naar man ser, at det slet ikke fører til Andet, end at der slaas den ene Rude ud efter den anden, uden at der kommer nogen Fugl ind, men kun Træt, Uordener, Ubøgheligheder, Spektakler i Huset, naar man ser, at det aldrig fører til et lovligt Grundlag mere, men kun dybere og dybere ind i Uføret, saa svinder Vennernes Begejstring, og saa kommer, tænker jeg,

den sunde Fornuft tilbage, og saa ville alle enes om, hvor vanvittig en Maade det er at regjere paa. Naar først man er enig om dette hele Landet over — og det varer ikke saa længe — saa er det forbi, og saa længe kunne vi godt vente. — Men vil man allsaa ikke forandre Grundloven — og det vil jeg bestemt fraraade — saa vil jeg dog ikke derfor paastaa, at vi ikke skulle forhandle om den.

Naar jeg har nævnt den almindelige Valgret som det Middel, der kan og vil løse Konflikten, saa indrømmer jeg, at dette er det Extraordinære, at det er Forfatningens extraordinære Anvisning paa, hvorledes Forholdene skulle ordnes under vanskelige Omstændigheder, og at det ikke er Midlet under ordinære Forhold. Den nuværende Forfatning har utvivlsomt indskrænket den almindelige Valgret saa stærkt og dens Betydning for Landstinget saa meget, at den under ordinære Forhold har Vanskelighed ved at gjøre sig gjældende. Og hvad vil det sige? Det vil sige, at Forfatningen af 1866 har, det skal jeg indrømme, stabt et for ordnede Forhold ganske mærkverdigt Resultat. De, der har studeret de forrige Aarhundreders Retsfilosofier, ville erindre, at det, man den Gang kaldte Idealet af en Forfatning, var den Forfatning, hvor Magten er delt. Det hed sig i alle retsfilosofiske Skrifter, at det, det kommer an paa, er at finde den rette Norm for Magtens Deling, og at den ikke er hos nogen Enkelt. I dette Aarhundrede kom man ganske vist til det Resultat, at Magten maatte være eet Sted, og hele dette Fantasi-Ideal, dette Moralens Ideal, betegnedes simpelt hen som et politisk Analogon til Cirkelens Kvadratur. Men dette filosofiske Ideal, dette moraliske non plus ultra, som man havde opgivet at løse i dette Aarhundrede, have vi løst i 1866, og det have vi gjort ganske ufilosofisk — jeg havde nær sagt ganske umoralsk. Det kan ikke bestrides, at om det end — hvad jeg har været nødt til at hævde, og hvad jeg stadig maa komme tilbage til — til syvende og sidst bliver den almindelige Valgret, som løser Vanskelighederne under de store Konflikter, saa er til daglig Brug Magtforholdene saa forunderlig fordelte, at det er grumme vanskeligt at finde ud deraf. Naar der spørges om, hvem der egentlig har Magten i Følge For-